

ANALISIS LITERATUR SISTEMATIK TERHADAP PERANAN PENGUNAAN LOGO ZAKAT DALAM MENINGKATKAN KUTIPAN ZAKAT KORPORAT DI MALAYSIA

Systematic Literature Analysis on The Role of Using Zakat Logo in Increasing Corporate Zakat Collection in Malaysia

Afaf Sukari^{1a*}, Azman Ab Rahman^{2b}, Syed Mohd Najib Syed Omar^{3c} & Setiyawan Gunardi^{4d}

^aFakulti Syariah dan Undang-Undang, Universiti Sains Islam Malaysia,
Bandar Baru Nilai, 71800 Nilai, Negeri Sembilan, MALAYSIA

Emel: afafsukari97@gmail.com

^bFakulti Syariah dan Undang-Undang, Universiti Sains Islam Malaysia,

Emel: azman@usim.edu.my

^cFakulti Syariah dan Undang-Undang, Universiti Sains Islam Malaysia

Emel: syednajib@usim.edu.my

^dFakulti Syariah dan Undang-Undang, Universiti Sains Islam Malaysia,

Emel: setiyawan@usim.edu.my

*Corresponding Author: afafsukari97@gmail.com

Received: 8 August 2022

Accepted: 16 August 2022

Published: 15 September 2022

DOI: <https://doi.org/10.33102/jfatwa.vol27no4.473>

Abstrak	Abstract
<p><i>Kutipan zakat korporat tahunan menduduki tempat kedua tertinggi selepas zakat pendapatan. Ini menunjukkan terdapat ruang bagi membolehkan jumlah kutipan zakat korporat dioptimumkan melalui inisiatif yang berkesan. Bagi meningkatkan kadar kutipan zakat korporat, pihak Lembaga Zakat Negeri Kedah (LZNK) dan Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) kini telah memperkenalkan penggunaan logo zakat terhadap syarikat-syarikat korporat yang membayar zakat korporat. Dengan itu, kajian ini dilakukan adalah untuk menganalisis berkenaan peranan penggunaan logo zakat dalam meningkatkan kutipan zakat korporat di Malaysia dengan menggunakan analisis literatur sistematik. Kajian ini menggunakan kaedah PRISMA iaitu dengan membuat carian artikel di pangkalan data Scopus dan My Jurnal secara sistematik sepanjang tempoh</i></p>	<p><i>Annual corporate zakat collection ranks second highest after income zakat. This shows that there is room to enable the amount of corporate zakat collection to be optimized through effective initiatives. In order to increase the corporate zakat collection rate, the Kedah State Zakat Board (LZNK) and the Federal Territories Islamic Religious Council (MAIWP) have now introduced the use of the zakat logo for corporate companies that pay corporate zakat. With that, this study was conducted to analyze the role of using the zakat logo in increasing corporate zakat collection in Malaysia by using systematic literature analysis. This study uses the PRISMA method by systematically searching for articles in the Scopus and My Jurnal databases throughout the period from 2021 to 2022. The data collected has been</i></p>

<p>bermula 2021 hingga 2022. Data yang dikumpul telah dianalisis dan direkodkan dalam carta alir PRISMA. Sejumlah 52 artikel jurnal yang terpilih berkaitan dengan topik telah dibincangkan oleh pengkaji. Hasil kajian mendapati kesedaran pembayaran zakat korporat berlaku peningkatan melalui pengenalan penggunaan logo zakat seperti yang diperkenalkan oleh pihak LZNK dan MAIWP. Diharapkan penyelidikan ini dapat memberi gambaran dan perbincangan yang berguna serta menjadi rujukan kepada penyelidik dan ahli akademik yang lain berkenaan analisis sistematik terhadap penggunaan logo zakat dalam meningkatkan kadar kutipan zakat korporat dengan menggunakan metodologi PRISMA.</p> <p>Kata kunci: Peranan, Penggunaan, Logo Zakat, Kutipan, Zakat Korporat</p>	<p>analyzed and recorded in the PRISMA flow chart. A total of 52 journal articles selected related to the topic were discussed by the researcher. The results of the study found that corporate zakat payment awareness increased through the introduction of the zakat logo as introduced by LZNK and MAIWP. It is hoped that this research can provide a useful overview and discussion as well as be a reference for other researchers and academics regarding the systematic analysis of the use of zakat logos in increasing the rate of corporate zakat collection by using the PRISMA methodology.</p> <p>Keywords: Role, Usage, Zakat Logo, Collection, Corporate Zakat</p>
---	--

1. PENDAHULUAN

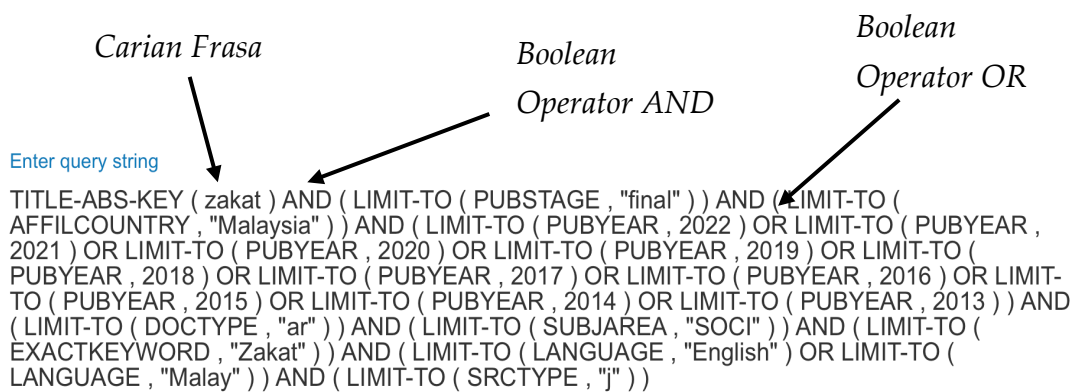
Zakat perniagaan adalah salah satu daripada komponen zakat yang wajib ditunaikan oleh individu atau korporat yang bergelar usahawan. Kewajipan zakat perniagaan adalah bersandarkan kepada prinsip umum zakat harta, prinsip keadilan, jaminan sosial dan prinsip berkembangnya harta tersebut. Kewajipan ini diperintahkan berdasarkan kepada dalil-dalil syara' seperti dalil al-Quran, Sunnah dan Ijma' sahabat (Al-Qardhawi, 2000). Adapun begitu, pembayaran zakat perniagaan hanyalah dikenakan kepada syarikat yang memenuhi syarat wajib zakat perniagaan seperti Muslim, sempurna milik, cukup haul, cukup nisab, niat berniaga dan barang perniagaan dan perkhidmatan yang halal. Perintah mengeluarkan zakat perniagaan ini juga melambangkan kepatuhan umat Islam terhadap kewajipan mereka sebagai Muslim yang patuh. Meskipun begitu, statistik menunjukkan kepatuhan pembayaran zakat melalui kadar kutipan zakat perniagaan masih berada pada tahap yang rendah. Menurut pengamatan penulis, pelbagai inisiatif telahpun dijalankan oleh pihak institusi zakat untuk meningkatkan kadar kutipan zakat perniagaan, namun ianya tidak menghalang potensi zakat korporat dioptimumkan melalui kaedah lain yang lebih proaktif seperti penggunaan logo zakat kepada syarikat korporat. Inisiatif ini telahpun dielopori oleh pihak Lembaga Zakat Negeri Kedah (LZNK) sebagai institusi yang pertama memperkenalkan logo zakat sehingga mampu menunjukkan kadar peningkatan kutipan zakat perniagaan yang

positif. Kutipan zakat korporat ini penting bagi mempertingkatkan sumber dan perolehan kepada institusi zakat selain dapat meningkatkan lagi pemberian bantuan kepada penerima bantuan asnaf zakat.

2. METODOLOGI

Metodologi memainkan peranan penting dalam mencapai objektif kajian (Ahmad Syukran, 2017). Kaedah pengumpulan data dalam kajian ini adalah dengan melakukan carian khusus yang memfokuskan kepada dua pangkalan data terpilih iaitu laman web Scopus dan MyJurnal. Scopus ialah pangkalan data sastera akademik yang menyimpan beribu-ribu tulisan terpilih dari seluruh dunia, dan ia boleh diakses melalui laman web <https://www.scopus.com/>. Sementara itu, MyJurnal merupakan salah satu pangkalan data koleksi literatur yang diterbitkan di Malaysia, yang ditujukan kepada <http://myjurnal.my>.

Para penyelidik akan memperkayakan kata kunci semasa fasa pengenalan. Lebih banyak kata kunci yang digunakan penyelidik; lebih banyak artikel berpotensi boleh diambil daripada pangkalan data. Kata kunci umum yang digunakan oleh penyelidik untuk mencari artikel dalam Scopus dan MyJurnal, seperti "Zakat", "Zakat Perniagaan", "Logo Zakat" dan "Logo". Menurut Hayrol Azril et al., (2020), kepentingan menyediakan banyak kata kunci ke dalam pangkalan data adalah untuk menghasilkan lebih banyak artikel. Walau bagaimanapun, sisi negatifnya adalah ia juga akan menyediakan artikel yang tidak relevan. Sebaliknya, jika penyelidik hanya menggunakan kata kunci tertentu, hasil daripada pangkalan data akan menghasilkan artikel yang lebih berkaitan, tetapi terdapat risiko kehilangan rekod. Rajah 1 dan 2 menggambarkan contoh rentetan pertanyaan dalam pangkalan data yang digunakan dalam penyelidikan ini, iaitu Scopus dan MyJurnal.

Rajah 1: Contoh Carian Kata Kunci dalam Scopus

Masukkan Kata Kunci

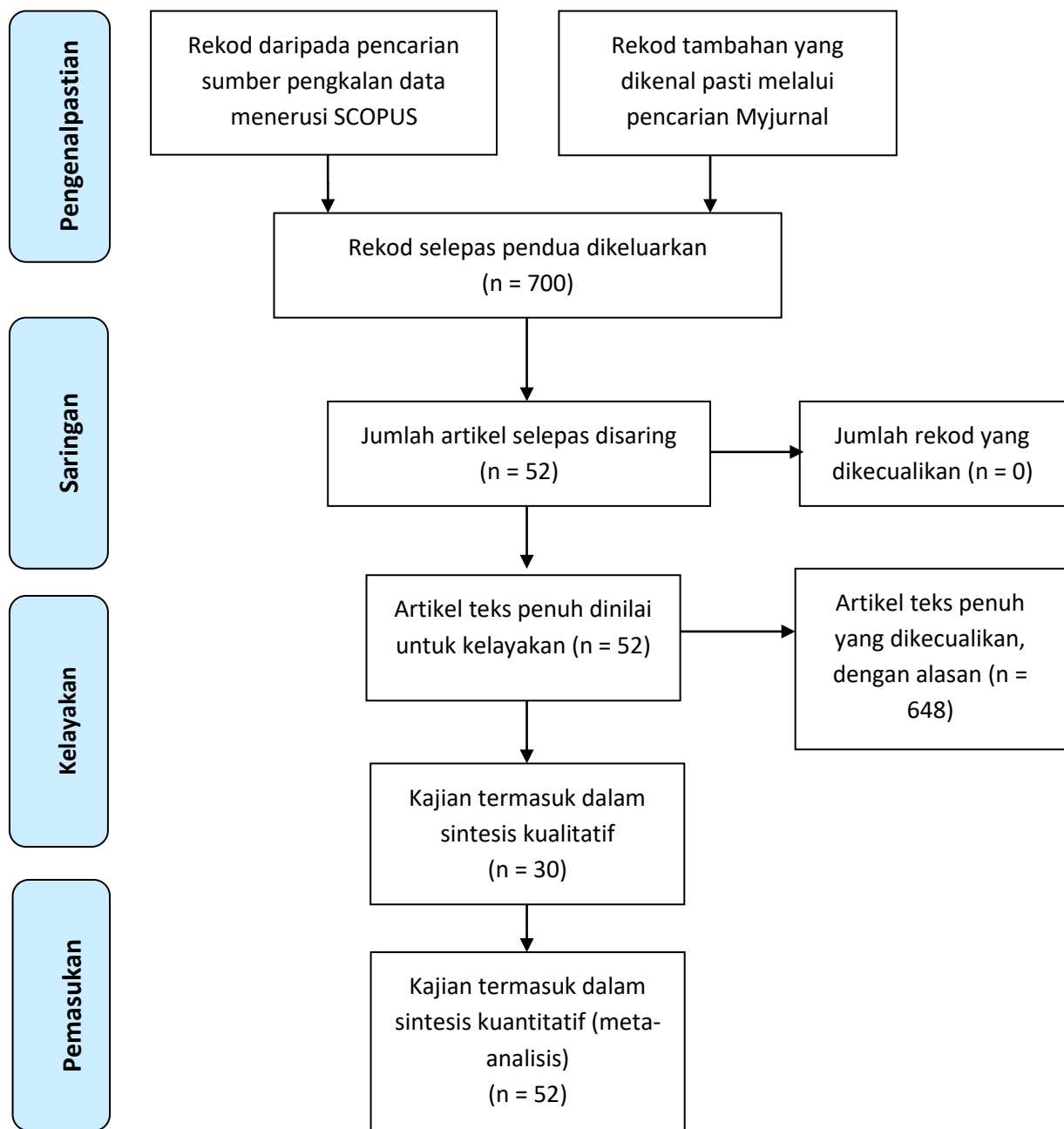
Rajah 2: Contoh Carian Kata Kunci dalam Myjurnal

Daripada rajah di atas, penyelidik menggunakan rentetan pertanyaan dalam pangkalan data yang merupakan gabungan simbol dan pengekodan yang membolehkan mereka menggabungkan semua kata kunci semasa mencari dan menghalang carian berulang. Tempoh penerbitan kesusasteraan juga dihadkan dari 2013 hingga 2022. Sebanyak 668 artikel jurnal ditemui dalam Scopus berdasarkan hasil carian awal, manakala 372 artikel jurnal ditemui dalam MyJurnal.

Jadual 1: Senarai kriteria, kelayakan dan pengecualian kajian

Kriteria	Kelayakan	Pengecualian
Jenis Literatur	Artikel Jurnal	Artikel Jurnal (kertas ulasan), Penyuntingan, Kertas Kerja Persidangan, Bab Dalam Buku
Negara	Malaysia	Negara-negara Lain
Tempoh Penerbitan	Tahun Penerbitan dari 2013-2022	Tahun 2012 ke bawah

Analisis data dimulakan dengan menyusun semua butiran artikel jurnal menggunakan Microsoft Excel. Sekiranya terdapat pengulangan artikel dalam kedua-dua pangkalan data, data daripada Scopus akan disimpan dan data daripada MyJurnal akan dipadam kerana Scopus lebih diutamakan dalam dunia penulisan artikel jurnal. Penapisan dilakukan untuk mengelakkan data berulang semasa proses analisis maklumat. Terdapat 476 artikel dalam MyJurnal dan Scopus yang telah ditapis kerana terdapat artikel ulangan dalam kedua-duanya databases. Oleh itu, jumlah akhir literatur yang akan dikenal pasti daripada kedua-dua pangkalan data ialah 700. Bagaimanapun, selepas pengkaji mengenal pasti kelayakan artikel tersebut, penyelidik perlu mengeluarkan 648 kerana artikel tersebut berada di luar topik ini. Oleh itu, artikel teks penuh yang dinilai untuk kelayakan adalah 52 artikel sahaja. Rajah 3 menunjukkan rajah alir PRISMA seperti di bawah:

3. HASIL KAJIAN

3.1 Jumlah Penerbitan

Sebanyak 1176 artikel telah ditemui berdasarkan hasil carian dengan memasukkan kata kunci dalam pangkalan data. Ini dapat dilihat dalam jadual 2 seperti di bawah:

Jadual 2: Jumlah artikel yang ditemui daripada dua pangkalan data (Scopus dan MyJurnal)

Bil.	Kata Kunci	Scopus	Myjurnal	Jumlah	Peratus (%)
1.	Zakat	668	372	1040	88.44
2.	Zakat Perniagaan	1	12	13	1.11
3.	Logo Zakat	33	0	33	2.81
4.	Logo	0	90	90	7.65
Jumlah		702	474	1176	100 %

Bagaimanapun, sebanyak 476 artikel dalam MyJurnal dan Scopus telah ditapis kerana terdapat artikel ulangan dalam kedua-dua pangkalan data. Oleh itu, jumlah akhir literatur yang akan dikenal pasti daripada kedua-dua pangkalan data ialah 700. Kemudian, berdasarkan keputusan saringan akhir, terdapat hanya 52 artikel yang berkaitan dengan subjek ini. Ini kerana 648 artikel lain di luar topik.

Jadual 3: Hasil saringan akhir penerbitan daripada dua pangkalan data (Scopus dan MyJurnal)

Bil.	Tahun Penerbitan	Bilangan Penerbitan		Jumlah	Peratus(%)
		MyJurnal	Scopus		
1.	2022	1	0	1	1.92
2.	2021	4	3	7	13.46
3.	2020	2	4	6	11.54
4.	2019	3	4	7	13.46
5.	2018	2	6	8	15.38
6.	2017	5	3	8	15.38
7.	2016	3	0	3	5.77
8.	2015	4	0	5	9.62
9.	2014	2	1	3	5.77
10.	2013	4	1	4	7.69
Jumlah		30	22	52	100%

3.2 Jumlah Artikel Mengikut Bilangan Pengarang

Jadual 4 menunjukkan bilangan artikel teks penuh yang dinilai untuk kelayakan berdasarkan kategori beberapa pengarang yang terlibat dalam penerbitan artikel tersebut. Senarai artikel dibahagikan kepada empat kategori:

- i. Seorang pengarang;
- ii. Dua pengarang;
- iii. Tiga pengarang;
- iv. Empat pengarang atau lebih.

Jadual 4: Bilangan penerbitan mengikut bilangan pengarang dalam pangkalan data Scopus

Bil.	Bilangan Penulis	Bilangan Artikel (Scopus)	Peratus (%)
1.	Seorang Pengarang	4	18.18
2.	Dua Pengarang	3	13.64
3.	Tiga Pengarang	5	22.73
4.	Empat Pengarang atau lebih	10	45.45
	Jumlah	22	100%

Berdasarkan keputusan dalam Scopus, artikel yang diterbitkan oleh empat atau lebih penulis menerima jumlah artikel tertinggi (45.45 %), yang kedua diikuti oleh tiga penulis artikel bersamaan 5 penulisan artikel (22.73 %) dan ketiga oleh seorang penulis artikel (18.18 %).

Jadual 5: Bilangan penerbitan mengikut bilangan pengarang dalam pangkalan data MyJurnal

Bil.	Bilangan Penulis	Bilangan Artikel (Myjurnal)	Peratus (%)
1.	Seorang Pengarang	2	6.67
2.	Dua Pengarang	10	33.33
3.	Tiga Pengarang	12	40
4.	Empat Pengarang atau lebih	6	20
	Jumlah	30	100%

Sementara itu, dalam MyJurnal, artikel yang diterbitkan oleh tiga orang penulis mendapat jumlah tertinggi iaitu 12 artikel (40%). Bilangan artikel tertinggi seterusnya diikuti oleh dua orang penulis bersamaan 10 artikel (33.33%), empat atau lebih penulis iaitu 6 artikel (20%) dan seorang penulis bersamaan 2 artikel (6.67%).

4. PERBINCANGAN

Zakat merupakan salah satu mekanisme kewangan utama dalam agihan semula kekayaan antara orang kaya dengan orang miskin yang diimplementasikan dalam ekonomi Islam (Ali & Fahme, 2011; Ahmad Shahir Makthar, 2011). Ia berperanan sebagai wasilah yang berfungsi menjadi satu bentuk jaminan keselamatan sosial bagi mereka yang miskin dan memerlukan. Selain itu, zakat berfungsi membangunkan pertumbuhan ekonomi yang seimbang dan juga sebagai satu bentuk penyucian serta pembangunan spiritual. Zakat juga dapat merapatkan jurang antara orang kaya dengan orang miskin sekali gus mengurangkan taraf kemiskinan

sesebuah negara. Hal ini kerana Islam telah menggariskan bahawa setiap kekayaan adalah satu amanah dan dalam harta orang kaya wujud hak golongan yang memerlukan.

Haliza et. Al. (2011) menjelaskan para ulama' bersependapat bahawa hukum mengeluarkan zakat perniagaan adalah wajib. Hal ini menepati salah satu dari elemen maqasid syariah iaitu memelihara agama. Walaupun zakat perniagaan merupakan ibadah yang difardhukan oleh Allah S.W.T ke atas umat Islam, namun prestasi kutipannya tidak menunjukkan indikasi yang jelas akan kepatuhan umat Islam di Malaysia dalam mematuhi kewajipan ini secara menyeluruh. Taraf hidup masyarakat akan menjadi lebih baik jika kutipan zakat dapat ditingkatkan dari semasa ke semasa (Ram Al Jaffri et. Al., 2009). Penelitian kajian menunjukkan bahawa kutipan zakat bagi zakat korporat masih kurang memberangsangkan. Hal ini berdasarkan hasil kajian Abdul Rahim (2005) menunjukkan bahawa masih ramai peniaga Muslim dikenal pasti tidak membayar zakat. Sebagai contoh, bagi Wilayah Persekutuan (iaitu kawasan yang merekodkan kutipan zakat tertinggi di Malaysia), terdapat kira-kira 5,000 peniaga yang layak untuk membayar zakat. Namun, didapati hanya 500 atau 10% peniaga sahaja membayar zakat kepada pejabat zakat. Hasan dan Mohd Shahnaz (2005) pula mendakwa masih ramai usahawan sekitar Kuala Terengganu tidak membayar zakat perniagaan.

Manakala menurut Faezy et., al. (2017) dalam kajian mereka dalam kalangan 210 responden usahawan Muslim mendapati kesedaran membayar zakat perniagaan masih lagi berada di tahap yang rendah. Ram Al Jaffri et., Al. (2009) turut berpendapat bahawa kepatuhan syarikat korporat untuk membayar zakat perniagaan masih berada pada tahap yang kurang memuaskan. Menurut kajiannya, fenomena ini berlaku kerana sikap, etika, undang-undang dan penguatkuasaan zakat terhadap gelagat pembayaran zakat. Kajiannya juga menunjukkan bahawa institusi zakat perlu mengaturkan strategi untuk meningkatkan kutipan zakat perniagaan pada masa akan datang. Oleh sebab itu, pengenalan logo zakat dan juga sijil zakat merupakan langkah yang tepat bagi meningkatkan kutipan zakat perniagaan sedia ada dalam membentuk kerangka dimensi baharu oleh institusi zakat.

Kepentingan peningkatan kutipan zakat perniagaan ini secara langsung memberi sumber dan perolehan kepada institusi zakat bagi meningkatkan lagi pemberian bantuan kepada asnaf-asnaf zakat seterusnya dapat mengagihkan bantuan kepada lebih ramai golongan yang memerlukan. Statistik menunjukkan kutipan zakat perniagaan berada di tangga kedua tertinggi selepas zakat pendapatan (Ram al-Jaffri et al., 2009). Ini

menunjukkan bahawa kutipan sumbangan zakat perniagaan masih lagi rendah berbanding pembayaran zakat pendapatan di Malaysia, dimana sepatutnya zakat perniagaan ini mempunyai potensi yang cukup besar dan nilainya juga adalah tinggi sekiranya semua usahawan mematuhi pembayaran zakat perniagaan

Kajian yang dijalankan oleh Hairunnizam et. al, (2016) mendapati bahawa sesebuah syarikat milik orang Islam atau usahawan Muslim sangat memerlukan imej yang baik dan sempurna dalam kalangan masyarakat dan pemerintah walaupun dalam hal pembayaran zakat. Justeru itu, hebahan mengenai pembayaran zakat oleh usahawan Muslim adalah perlu. Melalui hebahan syarikat Muslim akan dikenali sebagai golongan yang mengutamakan dan mengambil berat terhadap kebajikan masyarakat berbanding pesaing. Hairunnizam et. al (2016) juga menjelaskan pembayaran zakat mampu meningkatkan hasil dan memanjangkan jangka hayat perniagaan. Selain itu, keyakinan pelanggan akan lebih tinggi seterusnya meningkatkan motivasi usahawan Muslim untuk terus berniaga apabila pelanggan mereka mengetahui mereka telah menjalankan tanggungjawab sosial iaitu membayar zakat perniagaan.

Penggunaan logo merupakan elemen penting bagi sesebuah syarikat dalam usaha meningkatkan pemasaran sekaligus dapat meningkatkan kutipan keuntungan syarikat. Berdasarkan kajian Mark Tung et.al (2015) yang menyatakan bahawa logo memainkan peranan yang penting bagi aktiviti pemasaran, pengiklanan jenama, produk atau perkhidmatan dalam platform mudah alih yang sesuai digunakan pada zaman kini. Oleh itu, elemen logo dianggap memberi kesan signifikan terhadap keuntungan sesebuah syarikat. Sekiranya diimplementasikan terhadap syarikat korporat sedia ada, maka ia sewajarnya akan meningkatkan imej dan juga hasil keuntungan syarikat. Masyarakat juga akan mengetahui bahawa syarikat tersebut merupakan kepunyaan syarikat Muslim yang membayar zakat. Maka, keyakinan untuk bermuamalah dengan syarikat tersebut akan meningkat.

Logo dapat memberikan kesan positif bagi terbentuknya imej industri. Berdasarkan kajian yang dijalankan oleh Fauziah Ahmad et. al., (2011) menunjukkan berdasarkan hasil kajian semiotik mengenai logo Starbucks dan analisis inferens mengenai hubungan antara logo dengan imej yang tercipta pada pengguna. Justeru itu, penggunaan elemen logo zakat dilihat mempunyai kesan yang signifikan kepada syarikat korporat untuk mengoptimalkan pembayaran zakat korporat selain meningkatkan keuntungan ekonomi syarikat Muslim melalui keyakinan pelanggan terhadap servis yang ditawarkan.

Artikel Jurnal yang bertajuk “Cadangan Mewujudkan Logo Pengiktirafan Zakat Perniagaan: Kajian Terhadap Usahawan Muslim di Selangor” oleh Faezy Adenan et., al. (2015) menerangkan berkenaan cadangan mewujudkan logo kepatuhan zakat perniagaan terhadap syarikat korporat. Menurut kajian tersebut, penggunaan logo zakat merupakan cadangan yang sesuai untuk diaplikasikan oleh semua institusi zakat negeri-negeri dalam usaha mengoptimumkan pembayaran zakat korporat. Faezy et. al (2015) turut menjelaskan bahawa penggunaan logo zakat juga mampu meningkatkan keuntungan syarikat korporat Muslim.

Inisiatif penggunaan logo zakat terhadap syarikat korporat dilihat masih belum meluas. Sehingga kini, hanya negeri Kedah dan Selangor sahaja mengaplikasikan logo zakat terhadap pembayar zakat korporat seperti yang dilaksanakan oleh Lembaga Zakat Negeri Kedah mahupun Lembaga Zakat Selangor. Usaha yang murni ini perlu diambil perhatian oleh semua pihak terutama institusi zakat negeri-negeri sebagai jalan penyelesaian dalam memajukan kutipan zakat korporat bagi diagihkan kepada golongan asnaf yang memerlukan. Justeru itu, kemaslahatan ummah dapat diutamakan apabila kadar kutipan zakat korporat berlaku peningkatan. Oleh yang demikian, penggunaan elemen logo zakat sebagai kerangka dimensi baharu dilihat mampu mengoptimumkan kutipan zakat korporat sedia ada.

5. PENUTUP

Dalam kajian ini, pengkaji telah menjalankan kajian literatur sistematik terhadap peranan penggunaan logo zakat dalam mengoptimumkan kutipan zakat korporat di Malaysia dengan kerangka PRISMA dan menganalisis penerbitan daripada dua pangkalan data iaitu Scopus dan MyJurnal dari tahun 2013 hingga 2022. Secara umumnya, kesedaran pembayaran zakat korporat masih lagi berada di tahap yang rendah. Namun, setelah pihak LZNK mempraktikkan penggunaan logo zakat terhadap syarikat korporat di negeri Kedah, ianya ternyata memberikan kesan yang amat baik terutama dalam aspek kutipan zakat korporat yang dilihat semakin berjaya untuk mencapai sasaran yang ditetapkan LZNK. Oleh itu, adalah penting untuk membuat kajian khusus mengenai konsep penggunaan logo zakat agar ianya menjadi rujukan kepada institusi-institusi zakat yang lain agar turut menggunakan inisiatif yang sama dalam mengoptimumkan kutipan zakat korporat di Malaysia.

6. PENGHARGAAN

Kami ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada pihak Kementerian Pengajian Tinggi (KPT) kerana membiaya sepenuhnya kajian ini di bawah Skim Penyelidikan Geran Fundamental (FRGS), dengan tajuk Kerangka Standard Pengiktirafan Logo Zakat Dalam Mengoptimumkan Zakat Korporat Ke Arah Menuju Wawasan Kemakmuran Bersama 2030, Kod Penyelidikan USIM:USIM/FRGS/FSU/KPT/52221. Ketua penyelidik juga ingin merakamkan penghargaan kepada ahli kumpulan penyelidik kajian ini atas kerjasama yang diberikan.

7. RUJUKAN

- Abdul Hadi, K. A., & Paino, H. (2016). Legal Perspectives Towards Forgery, Fraud and Falsification of Documents: *Recent Development. Malaysian Accounting Review*, Vol 15(2), doi: <http://dx.doi.org/10.24191/mar.v15i2.589>
- Alias, M. A. A., Wan Ismail, W. A. F., Baharuddin, A. S., & Mutalib, L. A. 2021. An Overview On The Falsification Of Document According To Fiqh And Legal Perspectives. *Proceeding of the 8th International Conference on Management and Muamalah 2021 (ICoMM 2021)*, 238-247.
- Baharuddin, A. S. (2017). The Integration of Forensic Science Fundamentals and Al-Qarinah towards Achieving Maqasid al-Shari'ah. (Doctoral), Universiti Teknologi Malaysia, Skudai.
- Mohamed, D. & Ramlee, Z. (2014). Cases of Electronic Evidence in Malaysian Courts: The civil and Syariah Perspective. *ICSSR e-Journal of Social Science Research*, 1(2), 1 - 10.
- Sharffril, H. A. M., Samsuddin, S. F., & Abu Samah, A. (2020). The ABC of Systematic Literature Review: *The Basic Methodological Guidance for Beginners*. *Qual Quant* (2020). <https://doi.org/10.1007/s11135-020-01059-6>
- Wan Ismail, W. A. F. (2015). Forms of document falsification in Malaysia's Syariah courts. *Geografia: Malaysian Journal of Society and Space*, 11 (9), 32 - 39.
- Wan Ismail, W. A. F. (2020). Keterangan Dokumentar Menurut Fiqh dan Undang-undang Keterangan Islam di Malaysia. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Ismail, W. A. F., & Asutay, M. (2017). The Legal Forensic Model in Determining the Genuineness of Islamic Banking Documents and Their Application in Shariah Courts. *Global Journal Al-Thaqafah (GJAT)*, 7(2):115-127, doi: 10.7187/GJAT122017-6.
- Wan Ismail, W. A. F., Abdul Shukor, S., Hashim, H., Mutalib, L. A., & Baharuddin, A. S. (2019). The Reality on Application and Challenges of Closed-Circuit Television (CCTV) Images as Evidence in Shariah

Criminal Cases in Malaysia. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 7 (6), 356-361. Retrieved from <https://doi.org/10.18510/hssr.2019.7661>

Wan Ismail, W. A. F., Abdullah, Z. H., Abd Murad, A. H., Che Amani, N., Mutalib, L. A., Hanafi, L. H., & Khir, M. M. (2015). Bentuk-Bentuk Pemalsuan Dokumen Menurut Fiqh dan Perundangan Islam di Malaysia: Satu Analisa. *The e-Journal of Sultan Alauddin Sulaiman Shah*, 2(1).

Wan Ismail, W. A. F., Baharuddin, A. S., Mutalib, L. A., & Alias, M. A. A. (2021). An Appraisal of Digital Documents as Evidence in Islamic Law. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10(3), 198 – 205. <https://doi.org/10.36941/ajis-2021-0076>

Wan Ismail, W. A. F., Baharuddin, A. S., Mutalib, L. A., & Saharudin, N. S. (2019). Understanding of Syariah Practitioners in Malaysia on Document Forgery. *Humanities & Social Sciences Reviews*, Vol. 7 No. 6, 2019, 349 - 355.

Wan Ismail, W. A. F., Baharuddin, A. S., Mutalib, L., & Alias, M. A. A. (2020). The Admissibility of Digital Document According to Syariah Law: A Preliminary Analysis. *International on Syariah and Law (INSLA)*, 3(1), 471 - 480.

Wan Ismail, W. A. F., Baharudin, A. S., Mutalib, L. A., & al-Qubaty, M. A. A. R. (2019). Document Falsification/Forgery from the View of Islamic Jurisprudence and Malaysian Law. *Al-Jami'ah: Journal of Islamic Studies*, 57(2), 459 - 498.

Yahya, M. A., Shariff, A. A. M., & Abdullah, M. A. H. (2017). Keterangan Dokumen dalam Bentuk Digital di Mahkamah Syariah: Analisis Berkaitan Definisi serta Kebolehterimaannya di Sisi Prinsip Syariah di Malaysia. *UKM Journal Article Repository, Current Legal Issues*, 1, 1 - 12.

Zakariah, Y., Samsudin, S., & Ngadiman, N. (2020). An Overview of the Fraud and Forgery Challenges in Land Registration System. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(3), 274 - 282.

TEMU BUAL

En. Omar Jamaduddin. Pengurus Zakat Korporat LZNK. 13 Januari 2022.

Tuan Haji Abdul Hakim Amir Osman. Ketua Pegawai Eksekutif PPZ-MAIWP. 27 Januari 2022.

Penafian

Pandangan yang dinyatakan dalam artikel ini adalah pandangan penulis. Jurnal Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa tidak akan bertanggungjawab atas apa-apa kerugian, kerosakan atau lain-lain liabiliti yang disebabkan oleh / timbul daripada penggunaan kandungan artikel ini.